

SÅ HAR VI BALLADEN

Indvandrerdrengene laver ballade og bliver skældt ud af lærerne. Det går ud over drengenes selvfølelse, og det ødelægger undervisningen. En antropolog mener, at balladen er drengenes svar på fordomme, identitetskamp og manglende anerkendelse.

* De er nogle hårde nysere, drengene. Sådan opfører de sig i hvert fald. De puster sig op, skubber til hinanden, griner og pjatter udfordrende på deres indvandrerlingo – eller perkerdansk, som nogle kalder det. Mange synes, de virker truende. De er i hvert fald forstyrrende. De står for eksempel på gangen på skolen og larmer. En fodbold ryger rundt og op ad væggen, så det giver genlyd i de gamle bygninger. En af de små kommer ned ad gangen. "Bonk!" siger det, når fodbolden knalder ind i siden på ham. "Av" siger han forknytt og skynder sig videre ned ad gangen. Der bliver grinet højt. Lige indtil den første lærer dukker op. Så har vi balladen. De må jo ikke spille fodbold på gangen, og de må jo ikke drille de små. Har de dog ingen medfølelse med andre?! Slap dog af, de står jo bare og triller lidt med bolden. Det var jo ikke med vilje. Og hvorfor er det ALTID dem, der skal have skæld ud?!

Ja, hvorfor ender det altid med, at det er minoritetsdrengene, der bliver de hårde rødder, der laver ballade og får skæld ud? Er det fordi lærerne er fordomsfulde eller ligefrem racister? Det er der mange, der mener – ikke mindst blandt ballademagernes forældre. Er det fordi drengene er dårligt opdraget eller produkter af en særlig muslimsk opdragelse og kultur? Det hælder mange af lærerne til. Eller er det bare sådan, at muslimerne laver ballade, og danskerne opfører sig pænt? Det tror mange af drengene selv. En ting er sikkert: Der er et problem i mødet mellem de etniske minoritetsdrengene og den danske folkeskole.

Antropolog Laura Gilliam fra Institut for Pædagogisk Antropologi, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole har forsøgt at komme om bag de letkøbte forklaringer. I syv måneder fulgte hun en klasse på 4. og siden på 6. klasses trin på en københavnsk folkeskole. Hun spurgte drengene, hvorfor de lavede ballade, hun talte med lærerne om deres syn på drengene og hun observerede hvordan de flinke og dygtige piger fik ros for deres flittighed. Studiet var et led i hendes ph.d.-projekt, som hun netop har forsvaret på Danmarks Pædagogiske Universitetsskole. Laura Gilliam ser rigtige elementer i mange af de forestillinger og fordomme, som området er mineret med. Men hun ser også mange forenklinger og svagt underbyggede forklaringer.

DEN OMVENDETE PYRAMIDEOPDRAGELSE

"Lærerne mener, at drengene opfører sig, som de gør, på grund af personlige problemer", siger Laura Gilliam. "De mener, at drengene mangler respekt, empati og selvindsigt, og at det skyldes de sociale problemer i deres hjem. Derudover griber de gerne til den såkaldt omvendte pyramidemodel. Den siger, at muslimske hjem giver deres drenge stor frihed, når de er små, og at de derfor ikke kan håndtere regelpresset, når de bliver ældre og får indskrænket deres frihed".

"Lærerne mener, at drengene opfører sig, som de gør, på grund af personlige problemer"

Er det en god model? Måske. Laura Gilliam vil ikke udelukke, at der er forskelle i opdragelsen i de etniske danske hjem og hos nogle af de nyere danskere. På den anden side er der jo også forskelle på indvandrere og muslimer og muslimer. Ifølge Laura Gilliam så store forskelle, at teorien om den muslimske opdragelse, der fabrikerer ballademagere, må bukke nakken, når den møder virkeligheden. "Man kan ikke sige, at det er en standard-type-familie, som producerer denne her type dreng. Det er mange forskellige typer familier. De fleste af drengenes familier har fokus på, at man skal opføre sig ordentligt

"Det har store sociale, etniske og religiøse omkostninger at opføre sig ordentligt for de etniske minoritetsdrengene"

og lytte til sin lærer og arbejde flittigt. Det interessante er, at når drengene kommer over i skolen, opfører de sig rimelig ens – uanset hvor forskellige deres hjem eller deres opdragelse i øvrigt har været. Det viser, at det der sker i skolen, imellem børnene og mellem børn og lærere spiller en vigtig rolle". →

“DE KAN IKKE LIDE OS”

Bunder problemet så i lærernes fordomme om de muslimske hjem? Spørger man drengene selv og deres forældre, er det nogenlunde sådan konklusionen skal skæres. “De kan ikke lide os”, siger drengene. Og “jeg nægter at tro, at min søde dreng opfører sig så slemt, som de fortæller”, siger forældrene. Og er der ikke noget om det? “Måske lidt” siger antropologen, men hun er stadig ikke rigtigt tilfreds med forklaringen. For det var ikke sådan, hun oplevede de lærere, hun mødte under de syv måneders feltarbejde. “De lærere, jeg har mødt, var meget optaget af at inkludere minoritetsbørnene, og de gjorde, hvad de kunne for at være blinde for etnicitet og kun fokusere på individer”. Men det er ikke let at ignorere sine sanser.

EN NY MUHAMMED

Under Laura Gilliams feltarbejde på den københavnske folkeskole samlede skolelederen lærerne fra 4. klasserne for at fortælle, at en af dem skulle tage en ny dreng ind i sin klasse. “Hvad hedder han?” spurgte en af lærerne. “Hvor kommer han fra?”, spurgte en anden. Svaret på det første var Muhammed og så var det andet spørgsmål jo ikke så afgørende. Det viste sig også, at den nye dreng kendte en af rødderne på skolen. Mere skulle der ikke til.

“Jeg nægter at tro, at min søde dreng opfører sig så slemt, som de fortæller”, siger forældrene.

“Vi har altså allerede nok at se til i vores klasse”, sagde den ene lærer. Og “det er nok ikke så godt, at han kommer sammen med ham, han kender i forvejen”, sagde den anden. Men den ene af lærerne måtte give sig, og Muhammed fik sin klasse.

Nu viste det sig så, at Muhammed faktisk var en stille, rolig og begavet dreng. Han var lidt genert og brød sig tydeligvis ikke om at komme i konflikt med lærerne og så skulle man jo tro, at alt var godt, og nogen havde lært en lektie. Men måske blev lektien en anden, end man kunne have håbet. “Det interessante er”, siger Laura Gilliam, “at Muhammed alligevel forsøgte at være med i balladen og gøre ligesom alle de andre drenge. Inden Muhammed kom ind i klassen, havde jeg tit spurgt mig selv, om en etnisk minoritetsdreng ville kunne komme ind i denne her klasse og være den gode, artige elev? Spørgsmålet er jo centralt for forståelsen af, hvad det er for nogle mekanismer, der skaber balladen”.

Hvorfor går det sådan? Hvorfor kunne Muhammed ikke blive ved med at være den artige og dygtige dreng? En del af svaret ligger ifølge Laura Gilliam i ordvekslingen på lærerværelset. “De kender ham overhovedet ikke, men han får ikke en chance. De siger selv, at de ser individuelle børn og ikke etnicitet, alligevel er det det, de spørger til. Alene hans etnicitet og hans navn og det, at han i forvejen kender én, de ikke synes om, gør, at de sætter ham i bås og møder ham med negative forventninger”.

Selvom der er racistiske elementer i lærernes negative forventninger, er det for let, bare at anklage dem for racisme. Der er intet, de hellere vil end at overse Muhammeds mørke hud og overhøre hans dialekt. Men de er bare mennesker, og

når deres erfaring fortæller dem, at navnet Muhammed rimer på problemer, er det vel meget naturligt, at de vægrer sig ved at finde de ledige stole frem? “Ja, det er ultranaturligt”, siger Laura Gilliam. “Det er jo menneskeligt at kategorisere i forhold til de kategorier, vi synes er relevante i situationen, men det er den kategorisering, lærerne må gøre op med”. Problemet er, at deres negative forventninger går ud over Muhammeds behov for anerkendelse. Ligesom alle andre drenge har Muhammed brug for ros og for at opleve sig selv som vellidt og dygtig. Mange af de etniske minoritetsdrenge har rig lejlighed til at få ros derhjemme, hvor de sagtens kan opføre sig pænt. I Koranskolen går det også ofte fint – her kan de for eksempel opleve anerkendelse for deres arabiske sprog. Det er heller ikke svært i fodboldklubben – der er der aldrig uenighed eller tvivl om, hvad der giver status – man skal bare være god til bold.

Men i skolen er det svært. Også for Muhammed. Ikke kun på grund af lærernes erfaringer. Også fordi det, man skal kunne for at få lærernes anerkendelse, er svært for ham. Hans etno-dialekt giver måske respekt på gaden blandt de andre drenge, men det var vist ikke sådan, H.C. Andersen havde tænkt sig, at eventyrerne skulle lyde. Muhammeds viden er heller ikke rigtigt det, lærerne er ude efter. Hans hånd ryger op, når der bliver talt om Israel-Palæstina-problemer, og han er også interesseret i nogle af de etiske problemer, der indimellem bliver diskuteret. Men han ved sgu ikke, hvem Astrid Lindgren er. Og så er der jo stadig balladen. Muhammed ved godt, at vejen til lærernes anerkendelse går gennem pæn opførelse. Men hvorfor forlader han så vejen efter at have fulgt den det første stykke?

PÆN DRENG ELLER GOD INDVANDRER?

Ifølge Laura Gilliam er det, fordi den går i den stik modsatte retning af vejen til social anerkendelse. “Det har store sociale, etniske og religiøse omkostninger at opføre sig ordentligt for de etniske minoritetsdrenge”, siger Laura Gilliam og uddyber: “Drengene har påtaget sig en identitet som ballademagere. Identiteten er i modsætning til at være den gode, artige, dygtige den pæne, den civiliserede. Det er umuligt at være både den seje og den maskuline og den rigtige muslimske indvandrerdreng på den ene side og den gode elev i skolen på den anden. De to positioner er defineret så skarpt i opposition til hinanden, at der ikke er nogen plads imellem dem”.

Muhammed må altså vælge: Skal han være ligesom danskerne og opføre sig ordentligt i skolen, eller skal han lave ballade og få drengenes respekt og anerkendelse? Det lyder som et valg, men i realiteten er det det ikke. Eller man kunne også sige, at andre har truffet valget for ham. For, som Laura Gilliam siger, “Når lærerne alligevel regner en med hos ballademagerne, og man alligevel ikke kan opnå at blive en god elev, er det bare ikke noget stærkt alternativ at opføre sig pænt og gøre, som der bliver sagt, men så til gengæld blive socialt udelukket. Så vil de fleste vælge den status, som ligger lige for i ballademageridentiteten”.

EN PÆDAGOGISK OPGAVER

Der tegner sig en cirkel. En af de onde. For lærerne oplever, at de er nødt til at disciplinere drengene, når de laver ballade – også selvom de måske godt ved, at det påvirker drengenes

Foto: Scanpix

selvopfattelse at få skæld ud hele tiden. "Undervisningen skal jo gennemføres" som Laura Gilliam siger. Men uanset hvor meget der skældes og smældes, og uanset hvor mange timer drengene må tilbringe på gangen, så fortsætter balladen, for drengene føler ikke, de har noget alternativ. De kender ikke andre måder at få anerkendelse på end at lade deres gode manerer blive hjemme. Og jo mere skæld ud de får, jo mere oplever de sig selv som de dumme indvandrerdrengene, som lærerne ikke kan lide, og som aldrig kan blive lige så dygtige som danskerne. Og jo mere de træder ind i rollen som de hårde, kolde indvandrerdrengene, jo mere behandler lærerne dem som – ja som hårde, kolde indvandrerdrengene.

Der er altså ikke nogen skurke i mødet mellem indvandrerdrengene og lærerne. Alle spiller bare de roller, som har formet sig til dem over tid. Og stykket er i øvrigt ikke nyt. Rollebesætningen er blevet skiftet lidt ud gennem årene – ballademagerne er blandt andre blevet spillet af sorte ghetto-drengene i USA og arbejderdrengene i England og i de selv samme arbejderklassekvarterer i København, som indvandrerdrengene nu vokser op i. Men manuskriptet er det samme. Hvem skal bryde den onde cirkel? "Det er en pædagogisk opgave", siger Laura Gilliam. "Man kan ikke forvente af børn i den alder, at de skal bryde den cirkel. Undervisningen skal fungere, men man skal vise børnene, at man godt kan lide dem, og at man anerkender det, de kan. Det kan man for eksempel gøre ved at arbejde med emner, hvor de kan bidrage med noget og opleve, at de er lige så begavede som de andre børn. Lærerne kan starte med at erkende, at de ikke er blinde for etnicitet, for det er relevant. Både for lærerne og

for børnene. Også må man arbejde med det. Skolen som institution er også nødt til at løsrive sig fra den snævre opfattelse af, hvad der er udtryk for intelligens, og begynde at blive mindre monokulturel. Det er utroligt at opleve, hvad der sker med drengene, når de får ros". ■

Af Jesper Nissen
jesni@dpu.dk

"Vi har altså allerede nok at se til i vores klasse", sagde den ene lærer. Og "det er nok ikke så godt, at han kommer sammen med ham, han kender i forvejen", sagde den anden.

LAURA GILLIAM

Ansæt som post doc. på Institut for Pædagogisk Antropologi på Danmarks Pædagogiske Universitets-skole. Har skrevet ph.d.-afhandlingen "De umulige børn og det ordentlige menneske" om identitetsdannelse og ballade blandt etniske minoritetsbørn i den danske folkeskole.

WWW | www.dpu.dk/om/lagi